OTA FILIP

Sousedé

a ti ostatní

HOST

Ota Filip

SOUSEDÉ
a ti ostatní

Brno 2015

© Ota Filip, 2003
© Host – vydavatelství, s. r. o., 2003, 2015 (elektronické vydání)

ISBN 978-80-7491-928-2 (Formát PDF)
ISBN 978-80-7491-938-1 (Formát ePub)
ISBN 978-80-7491-939-8 (Formát MobiPocket)

Věnuji své dceři Dr. Hance Filipové

Osoby

Oskar Měšťáček — cizinec, spisovatel, který už nic nepíše.

Olga Měšťáčková — Oskarova manželka držící se v pozadí.

Madame Diana Sesslerová — majitelka novin, všemi psími nemocemi prolezlého čokla a jednoho pravého Vincent van Gogha, ztroskotaná klavíristka, žena s nadpřirozenými věšteckými schopnostmi.

Karel Glocker — zvaný též kostelník, vdovec, cholerik, bavorský vlastenec, jinak ale sympatický alkoholik, který tu a tam hodlá Oskara, cizince, zákeřně přepadnout a přetáhnout rýčem po hlavě a už pátý rok hledá na zimu nějakou ženskou, ne do postele a ne do kuchyně, ale jako řidičku svého BMW 325, protože mu policie doživotně zabavila řidičský průkaz pro opakované opilství za volantem.

Horst Kramer — soused, původem z Nýrska, o němž se ví, že tráví toulavé kočičky i řádně přihlášené psy a nenávidí domácí zvířata, třeba i morčata, králíky, kanárky a všechna ostatní, včetně rybiček, sepisuje knížku o dr. Edvardu Benešovi a má spadeno na madame Dianu, hlavně však na jejího čokla.

Inge Kramerová — manželka Horsta Kramera; v románu nehraje žádnou roli.

Sepp Rossmayer — důchodce, astmatik a horolezec, který se už třináctkrát se svou manželkou Rosi pokusil vylézt na Monte Rosu.

Rosi Rossmayerová — porodní asistentka, která si jednou do roka poláme kosti, ale každoročně se znovu pokouší zdolat Monte Rosu, švýcarsko-italskou horu vysokou 4 478 metrů, manželka pana Seppa.

Emil Sturm — sportovec, prý bývalý příslušník cizinecké legie, běžec, učitel asijských způsobů zápasnické sebeobrany, majitel dvou

vycvičených psů, otec tří protivných holčiček, majitel jediného sex-shopu v ryze katolickém městečku, manžel usměvavé paní Lu.

Lu Thaj-ku Sturmová — Emilova thajská manželka, usměvavá krasavice z bordelu v Bangkoku, matka tří nezvedených holčiček.

Ralf Gruber — povětšinou mlčící nebo po šichtě spící policejní strážmistr.

Heidi Gruberová — manželka policejního strážmistra Ralfa, básnířka, matka pěti dětí.

Eduard Steimer, prof. dr. ve výslužbě — vdovec, hodný člověk, příležitostný evangelický kazatel, leč bezbranný filozof, alkoholik vykořisťovaný svou o padesát let mladší milenkou Gertrudou Riedlovou.

Gertruda Riedlová — mladá milenka prof. dr. Steimera, čeká, že si ji vezme, že po něm podědí jeho důchod a jeho dům, mezitím vědce obírá nejen o peníze.

Eva Schubertová — Gertrudina matka s tragickým osudem.

Franz Haffner — světák, vrchní číšník a barman ve výslužbě, v mládí příslušník Waffen SS.

Václav čili Wenzel von Wolechoff — falešný prof. dr. a von, hochštapler, manžel Rosarie von Wolechoff.

Rosarie von Wolechoff — majitelka horoskopicko-ezoterického salonu, falešná von.

Lora Zitzewitzová — vdova po průmyslníkovi, bývalá operní zpěvačka, jejíž oblíbená árie Brunhildy z Wagnerovy opery Valkýra zaznívá za úplňkových nocí z balkonu jejího domku, v posledním letech jen ze zvukového záznamu.

Erika Haumannová — vdova po nacistickém básníkovi, bývalá cellistka s revmatickými prsty.

Georg a Georg Maria — dva milí, kultivovaní homosexuálové žijící na jižním konci slepé uličky Im Krähwinkel.

Joe Courtin — neexistující multimilionář, původem Josef Kurtin, syn Josefa Kurtina, stolaře z rajnochovických kotárů, který se před první světovou válkou vystěhoval do Ameriky a odtud na Aljašku.

Anna Garguláková-MacHarissonová — pomatená, prý bývalá sekretářka neexistujícího multimilionáře Joe Courtina z kalifornského Sausalita.

Josef Krusche — redaktor regionální stránky velkého mnichovského deníku.

A další.

Brzy zrána, ještě za tmy, se Oskar Měšťáček, povoláním spisovatel, který už pět let skoro nic nespisoval, jen o spisování mluvil, podíval v koupelně do zrcadla, nelekl se a neudělalo se mu jako v předcházejících dnech zle od žaludku, nezatočila se mu hlava spolu se stěnami obloženými žlutými kachličkami. Ba ani zrcadlo se nerozkmitalo, nepopraskalo jako ještě včera v noci ve snu. Po dlouhé době Oskar s uspokojením zjistil, že v uplynulé noci zestárl jen o dva roky, a ne o pět jako po předcházejících třinácti nocích, že jeho vrásky se sice prohloubily, že jeho obličej je stejně odporný a nepohledný jako odjakživa, ale že se v cizině, kde už třicet let žije, ještě nerozpadl. Toto povzbudivé zjištění Oskarem příjemným způsobem otřáslo, takže se rozhodl, že se tentokráte neodvrátí od zrcadla a oholí se s otevřenýma očima, žiletkou, a ne elektrickým strojkem.

Oskarova nálada byla onoho ráno tak povzbudivá, že snesl pohled do zrcadla a rozhodl se, že se dnes dohola ostříhá elektrickým strojkem na sestřih vousů a vlasů, který před lety vyhrál v tombole na leteckém dnu v Eschenlohe. Ostříhá se dohola, nebo — jak v mládí říkávala jeho valašsko-hošťálkovská babička Františka — olépá si hlavu.

Manželka Oskara Měšťáčka, Olga, ještě tvrdě spala, což nepíšící, spíše však tu a tam potajmu píšící spisovatel chápal jako dobré znamení a nadějný příslib do nadcházejícího dne.

Olga spala často a dlouho, a to nejen v noci, ale i ve dne, třeba i v pravé poledne.

Spánek byl Olžin druh útěku před skutečnostmi, které nesnášela nebo se jich bála, jako například následky Oskarova tvůrčího psaní. Rozhovory se sousedy snášela jen ve snech.

— Chci žít v obyčejném životě, ne v jakémsi německy mluvícím panoptiku, které si vymýšlíš a — nezapírej — tajně v noci nebo brzy zrána sepisuješ, říkávala Olga často předtím, než usnula, nebo krátce po probuzení.

Oskar musel uznat, že jeho žena má pravdu.

Ten malý svět ve slepé uličce Im Krähwinkel* se Oskarovi opravdu, ač si to dlouhé měsíce nechtěl připustit, jevil jako panoptikum, nebo jako jakási neviditelným režisérem inscenovaná, současná commedia dell'arte, v níž častěji, než si přál, hrával Oskar roli pokrytce nebo cynika, a to jen proto, že za prvé nebyl schopen zachovat si ve slepé uličce od svých německy mluvících bližních odstup a přijmout roli mlčícího přistěhovalce-diváka, a za druhé také proto, že k roli nad všechny lidské slabosti povzneseného mudrlanta mu chyběla právě schopnost se povznést a předstírat, že všechno zná, vše chápe a že je schopen odpustit každému to, si přeje, aby mu bylo odpuštěno.

Být spisovatelem se Oskar Měšťáček mohl odvážit jen v době, kdy jeho choť spala. Aby si tedy tu a tam mohl cosi zapsat nebo napsat, nařizoval si Oskar budík už na hodinu před východem slunce, a pokud se Olga nevzbudila, usedl k počítači a mohl se do devíti, někdy i do jedenácti hodin, než se Olga probudila, věnovat svému původnímu povolání. V době, kdy Olga nespala, se někdy dokonce demonstrativně prohlašoval za nepíšícího spisovatele a horlil proti nikdy neuspokojeným grafomanům, kteří den co den vylomeninami a výkaly svých duší utrápených ješitností zasviňují kvalitní bílý papír.

Dva nebo tři balíky psacího papíru, zásobu na půl roku, se Oskar Měšťáček odvážil koupit jen potajmu, domů je pašoval

* Do češtiny lze přeložit jako Zapadákov, místo, kde lišky dávají dobrou noc, atd., přesný překlad: Ve vraním koutě.

v době, kdy Olga spala, a schovával papír buď na půdě pod střechou, nebo v létě ve sklepě v bednách se svým zimním ošacením.

Usoudil-li Oskar brzy zrána, že nastávající den začíná celkem přijatelně, že Olga se vzbudí až před jedenáctou, zapudil dokonce otázky, které mu dosti často otrávily jinak přijatelná jitra, jako třeba: Kde vlastně jsem? A proč jsem tady ve slepé uličce Im Krähwinkel v městečku pod Alpami, a ne jinde? Jak jsem se sem dostal?

Kdykoliv si Oskar tyto otázky položil, připadal si, jako by se ocitl v centru zemětřesení nebo jako by mu půda pod nohama ujížděla kamsi do neznáma. Oskar odmítal hledat nebo si aspoň vymyslet odpovědi na tři základní otázky, i když se tu a tam bláhově domníval, že by v nich snad našel pevné body, na nichž by mohl stavět budoucnost nadcházejícího dne. Když se někdy Oskarovi zdálo, že našel odpovědi na všechny tři otázky, dospěl vždy po krátké rozvaze k přesvědčení, že takové odpovědi musí zavrhnout, protože každá z nich mu připadala podezřele jednoznačná a zjednodušující jeho komplikované problémy. A našel-li Oskar na své tři základní otázky několik odpovědí nebo několik jejich obměn a možností dalších proměn, připadal si jako v labyrintu bez východu a v moci jakési neřešitelné, tajemné matematicko-existenciální rovnice s mnoha neznámými, za které nemohl dosadit nic než své permanentní nejistoty, svůj panický strach ze záludných náhod, které už několikrát zpřevracely jeho život, svedly jej na scestí a někdy i do nastražených pastí.

Tu a tam ve svých slabých, spíše bezradných a smutných chvílích, když uvažoval o svém domovu pod Alpami, povznesl se Oskar nad realitu, v níž žil, a aby sám sobě dodal odvahu, prohlašoval patetickým hlasem, že na světě jsou dvě krajiny, kde může po téměř třiceti letech života v cizině existovat: kalifornské Sausalito naproti San Franciska, kousek za Golden Gate Bridge, a krajina pod Alpami kolem murnauského rašeliniště.

Po vynikajícím humru ve smetanové omáčce v přímořské sausalitské restauraci u Freddyho děkoval Oskar Pánu Bohu, že

dopustil, aby na západní pobřeží Ameriky dorazili po nesmírně namáhavých přechodech přes Sierru Nevadu pionýři, přistěhovalci z Evropy. Kdyby se osídlení Kalifornie z východu Ameriky opozdilo o pouhých padesát nebo šedesát let, uvažoval Oskar skoro každý den po východu slunce a nevěděl ani proč, celé západní pobřeží by osídlili Číňané a rozšířili tím pádem Asii až do budoucích Spojených států, jak tvrdil jeden kalifornský historik.

A když Oskar seděl večer na kraji murnauského rašeliniště v hospodě Ähndel, prý u staré římské cesty, po níž táhly římské legie do germánských provincií, v zádech kostelík z osmého století, jeden z nejstarších severně od Alp, děkoval Pánu Bohu také za to, že v této krajině nevládli jako v jeho domově přes čtyřicet let komunisté, že krajina si už na počátku našeho letopočtu pod vlivem Říma osvojila a až dodnes zachovala svůj ráz, svou kulturu, že ji nezpustošily bavorské odrůdy jednotných zemědělských družstev, státních statků nebo, nedej Bože, kolchozů.

Oskar však nemiloval kalifornské Sausalito ani krajinu kolem murnauského rašeliniště, nepřijal ani Kalifornii, ani Horní Bavorsko jako svou novou, náhražkovou vlast, obě krajiny však akceptoval jako místa, kde mohl žít, případně je bez zármutku opustit a odstěhovat se do jiných.

Při svých pobytech v Sausalitu si Oskar doslova užíval osvobozujícího pocitu, že ho tady nikdo nezná, že nikoho nezajímá, odkud přišel a proč, a proč mluví tak příšerným akcentem, že si ho nikdo na ulici nebo v restauraci u Freddyho nevšímá, když se tu denně k večeru cpe humrem ve smetanové omáčce a pozoruje drahým nočním dalekohledem, který si v sanfranciském China Town koupil v prodejně vyřazené výstroje a výzbroje US Army, jak po setmění vylézají tuleni na písčitou pláž a rozvalují se tam. Při druhém nebo třetím pobytu v Sausalitu se Oskar Měšťáček zapsal do knihy hostů v motelu Mamas Inn jako Ježíš Kristus Nazaretský z Betléma. Španělská mama, majitelka motelu, koukla na zápis, zapálila si doutník, vyfoukla kouř do větráku nad hlavou a zeptala se:

— Jak dlouho u nás zůstanete?

— Pět nebo šest nocí.
— Budete u nás snídat, mister Jesus?
— Budu, odpověděl Oskar.
— Tak to za jednu noc dělá o čtyři dolary více.
Oskar ulehl ve svém pokojíku s dobrým, ba povznášejícím pocitem, že je na správném místě.

Jako trvale snesitelnou shledal Oskar ve slepé uličce Im Krähwinkel skutečnost, že mezi své nové, povětšinou bavorským nářečím mluvící sousedy vpadl před pěti lety bez dějin, bez minulosti, že jeho noví bližní o něm věděli jen to, co jim sám o sobě řekl, nebo co se snad dva nebo tři majitelé německých literárních a naučných slovníků o Oskaru Měšťáčkovi a o jeho díle dočetli, jestli si ovšem ve slepé uličce Im Krähwinkel o něm vůbec něco přečetli.

Ve slepé uličce Im Krähwinkel si Oskar připadal, jako by sem spadl z jiné planety, jako cizinec, o němž se neví, kde byl dosud doma a jestli vůbec nějaký domov měl, jak dlouho zůstane, nebo jako zbrusu nový člověk vstupující na jeviště ve slepé uličce Im Krähwinkel do už dávno rozehrané hry, nebo jako nová, snad i tajemná postava, která si svou roli v komedii, ve frašce nebo v tragédii i ve svém novém domově ve slepé uličce Im Krähwinkel musí teprve najít.

U svých nových sousedů cenil Oskar především skutečnost, že o nich nic nevěděl, že je neznal, že v den, kdy se do slepé uličky Im Krähwinkel přistěhoval, vstoupili nezatíženi minulostí do jeho nové přítomnosti. S rozpaky, ba s nechutí vnímal Oskar rozhovory se sousedy, kteří mu v prvních dnech po přistěhování poskytovali důvěrně šeptané informace o ostatních sousedech, povětšinou prý lidech pochybných charakterů, kterým je lépe se vyhýbat, i když se tváří přátelsky a i když jej, nového souseda ve slepé uličce Im Krähwinkel, co nevidět začnou zvát na nedělní kávu a koláč.

Oskar svým sousedům odpověděl, že za důvěrné informace děkuje, ovšem nejpozději v polovině pomlouvačných řečí je zarazil

a prohlásil, že i tady, ve svém novém domově, se chce přidržet zásad, které dosud po příchodech do svých nových bydlišť v cizině úspěšně uplatňoval. Za prvé, zvedl Oskar hlas, jsem dosud ve všech svých nových domovech v cizině, a bylo jich mnoho, vycházel z předpokladu, že jsem se přistěhoval mezi lidi poctivé a upřímné. A za druhé si svůj názor na své nové sousedy chci udělat, jako už častokrát předtím, sám, neovlivněn jinými, bez spěchu a s porozuměním pro jejich poklesky a vady.

Když Oskar před svými novými sousedy ve slepé uličce Im Krähwinkel pronášel druhý bod, znejistěl, jako už častokráte po přistěhování do nových domovů v cizině; jeho předcházející zkušenosti se sousedy-pomlouvači ho poučily, že vše zlé, co mu našeptávači o svých bližních sdělili, se potvrdilo častěji než tu a tam jakoby nechtě utroušené poznámky o jejich charakterových přednostech.

Další výhodu, kterou Oskar v cizině při svých častých stěhováních, spojených vždy s nadějí, že jednou přece jen najde někde domov, spatřoval v tom, že si po příchodu do nového prostředí mohl vymyslet novou minulost, anebo že si ji mohl uzpůsobit tak, aby se kryla s představami, které si jeho noví bližní o cizincích vytvořili.

I třicet let po příchodu do německé ciziny mě zdejší lidé neustále obtěžují patetickými otázkami, jestli se v německy mluvící cizině necítím vykořeněn a jestli netruchlím po kořenech v moravské půdě, šklebil se Oskar v koupelně před zrcadlem, navlhčil si vlasy, aby je elektrické nůžky lépe braly. S nevolí a s hrůzou připočítal k již spočítaným vráskám a trhlinám ve tváři dalších dvacet pět, a aby přišel na jiné myšlenky, pokračoval v načaté samomluvě zjištěním, že jeho noví, německy mluvící krajané a sousedé na otázky o Oskarových kořenech v rodné půdě očekávají ubrečenou a sentimentální odpověď asi v tom smyslu: Ano, přátelé a sousedé, připadám si skutečně, jako by mě někdo i s kořeny vyrval z rodné půdy, jako bych seschl. Cítím, že mi v cizině, i když, milí cizinci, mluvím vaším jazykem, nikdo vlastně nerozumí, že mě zde všichni někdy až opovržlivým způsobem přehlížejí a bez-

ohledně urážejí. Někdy mám dokonce ošklivé podezření, že mě i vy, mí sousedé, chcete předělat do podoby, kterou jste si ve svých častých záchvatech sentimentálně laděného lidumilství o cizinci v cizině básnícím nebo píšícím vybásnili nebo vymysleli. Ve vašich představách bych se měl proměnit v bytost píšící v koutku vaší společnosti a v jednom kuse škemrající o milost, o trochu lásky, a když ne lásky, tak o kapánek náklonnosti, tu a tam také o přízeň finančně zazobaných nakladatelů a o ždibec světské slávy.

Oskarovi přátelé, známí i sousedé, musel si přiznat, mu, v jejich představách vykořeněnému člověku, projevili někdy dokonce i upřímný soucit, tu a tam zašli dokonce tak daleko, že se vznešenými, povětšinou však nabubřelými, v duchu německého romantismu sepsanými i veřejně vyslovenými nebo publikovanými větami trestali za svou lhostejnost k osudu cizince bez domova, bez vlasti a bez kořenů.

V tom případě, ušklíbl se Oskar ještě jednou do zrcadla, jsem své německy mluvící bližní úmyslně zmátl a hlasem více než povýšeným, snad až urážlivě zlým jsem prohlásil, že žádné kořeny nepotřebuji, že zakořenění v domovské ornici nebo tady, v německé půdě, nepostrádám, protože nejsem strom ani ozdobná květina, ale člověk jedenadvacátého století, nomád táhnoucí z jednoho jazyka do druhého, poutník mezi evropskými kulturami, a že mi teď už vlast i domov mohou být ukradeny.

A s nechutí si Oskar opět přečetl dopis, jehož zarámované kopie si jako lék proti smutku a touze po domově rozvěsil ve všech místnostech, dokonce i v koupelně vedle zrcadla.

Před dvaceti lety napsal Oskarovi známý básník, v padesátých letech dvacátého století opěvovatel velkého Stalina a rodné strany včetně Klementa Gottwalda, v sedmdesátých letech zakázaný občan na smetišti dějin zřízeném komunisty pro podvratné živly, po sametové revoluci na sklonku roku 1989 radikální demokrat pravicového zaměření. Psal:

V cizině bych nemohl žít, zvadl bych tam a uschl.

Každé jaro se musím nadechnout vůně lípy kvetoucí vlevo od prahu mého rodného domu.

Nejméně jednou týdně se musím projít po Karlově mostě a pokochat se pohledem na velkolepou siluetu Pražského Hradu, kdysi sídla českých králů.

Musím se denně ponořit do překrásné melodie české řeči; kdybych ji neslyšel, ohluchl a oněměl bych, srdce by mi puklo a mozek zvadl...

Slova bývalého přítele se Oskara bolestně dotkla, hlavně zmínka o kvetoucí lípě na zápraží rodného domu, protože i pro Oskara představovala tři staletí stará lípa vlevo od valašské dřevěnice dědečka Antonína v Hošťálkové u Vsetína cosi jako pevný bod, k němuž by se, kdyby chtěl a když už se dějiny na podzim roku 1989 v jeho prospěch zvrtly, mohl vrátit, ač vlastně nevěděl, proč by se tam měl vracet, co by si počal s dědovou dřevěnicí, mezitím jistě už napolo shnilou, a s jeho lípou?

Oskar se otřásl, jedním rázným pohybem odhodil lepkavý, z dotěrně sentimentální tkaniny spletený závoj, který mu až z Prahy přehodil jeho básnící přítel přes hlavu, a odpověděl básníkovi už padesátým třetím dopisem, který však jako všechny předcházející neodeslal:

Tvá patetická slova o lípě, o Pražském Hradu a o české řeči zní v mnohých uších jistě vznešeně a jsou pro četné i nezvratným důkazem Tvého pevného zakořenění v rodné půdě a v české řeči. Když jsem Tvá slova četl, uvědomil jsem si, že takové — nezlob se na mě, milý příteli — nabubřelé vyznání lásky k vlasti mě sice na chvíli dojme, ale že ve mně vzápětí vzbudí skeptickou otázku: Není Tvé — a nejen Tvé — demonstrativně a sentimentálně sepsané vyznání lásky k rodné vlasti spíše vyjádřením Tvého skrytého a potlačovaného strachu před širým, Tobě cizím světem za zadrátovanými a zaminovanými hranicemi, v nichž naše vlast teď živoří? Nám, kteří žijeme mimo vlast, protože nás macecha vlast z domova vyhnala, rozevřel Všemohoucí do široka cesty k novým domovům, které si v cizině každý z nás může vybrat sám podle vlastního uvážení i na vlastní riziko. Přiznám se Ti, milý příteli, že po letech v cizině pro mne domov, který jsem si sám vybral nebo si někde v širém světě ještě vyberu, znamená více než macecha vlast.

A pokud jde o tu voňavou lípu na zápraží Tvého rodného domu: Když v červnu krátce rozkvete, tak jistě voní, ale potom zase zapáchá nesvobodou.

A když uvážím, kdo v době, kdy jsi sepisoval své vyznání lásky k vlasti, seděl na Pražském Hradě, tak se mi obrací žaludek.

A čeština?

Zchudne, když v cizině získá nevlastní sestry, třeba angličtinu, francouzštinu nebo němčinu?

Oskar Měšťáček pozvedl před zrcadlem elektrický strojek na stříhání vlasů, zesílil hlas, ale ne moc, aby neprobudil svou spící ženu Olgu, která s jeho ranními úvahami a vývody, jakož i s tím, co tu a tam psal, nikdy nesouhlasila, přečetl si ještě jednou kopii dopisu svého bývalého přítele-básníka, zavěšenou vedle zrcadla, i svou odpověď, kterou však opět neodeslal, a prohlásil, že kdyby se ho v roce 1930, kdy se narodil, Stvořitel a Bůh zeptal, zda chce přijít na svět jako Moravan v Československé republice a hodlá-li češtinu akceptovat jako svůj rodný mateřský jazyk, vzepřel by se Boží vůli, klesl před Všemohoucím na kolena, sepjal ruce a zvolal hlasem velikým:

Všemocný Bože, nevyvrhni mě na svět na Moravě, smiluj se nade mnou a vdechni mi život v italském Toskánsku, v Kalifornii, nejraději v Sausalitu, snad i v Santa Barbaře, třeba i v tom nesnesitelně nudném Švýcarsku nebo, když mé prosby nevyslyšíš, tak bych jako trest za svou drzost před Tvou tváří bral i Vídeň, město mně ze všech měst nejprotivnější.

Čím jsem se, všemohoucí Bože, provinil, že jsi mě vyvrhl na svět na Moravě, že jsi mi, aniž bys vyslechl mé pokorné modlitby a pokorné prosby, přidělil vlast, s níž jsem měl přes polovinu života jen problémy? Má vlast mě zahrnovala a postihovala jen zklamáním, podvody, násilím, vyhlásila mi třídní boj, v němž jsem neměl šanci, vlast mě zradila a vyhnala do ciziny. A i když se ke mně má vlast více než polovinu mého života chovala hůře než zlá macecha, přece jen po mně drze a bez slitování požadovala, abych pro ni dřel, abych ji miloval, abych za ni, bude-li třeba, bojoval a obětoval život. Musel jsem vlasti přísahat věrnost a oddanost

až do hrobu, ale má moravsko-česká vlast, kterou jsi mi, Bože všemohoucí, proti mé vůli přidělil, mě neochránila před zločinci formátu Adolfa Hitlera a Josifa Vissarionoviče Džugašviliho, později si říkal Stalin, ani před gaunerem Klementem Gottwaldem, kterého jsi, všemohoucí Bože, měl nechat stolařit a za žádnou cenu — však jsi, Vševědoucí, věděl, co v tom zlosynu vězí — jsi neměl připustit, aby jej zkurvené dějiny od ponku v Dědicích vynesly až na Pražský Hrad.

Bože, nediv se, že pojmy vlast a domovina jsou pro mě jen trosky romantických, prolhaných představ o světském štěstí a o bezpečí v náručí jednoho jazyka, žalostné zbytky, odpad už v devatenáctém století zahnívajícího pseudoromantismu, přežívajícího se už tehdy na falešných a obrozenci falšovaných iluzích a na jejich lži, že nic není více než národ.

Ale i tady se dějiny mých německy mluvících sousedů drží, jak se na Valašsku říká, jak hovno košule. Mnozí z mých německých krajanů a sousedů žijí dosud — aniž by to tušili — v zajetí chorobného výplodu, spíše záprdku zvráceného, prý romantického pangermanismu, který lidem v době nacismu vtloukal do hlav, že smysl německých dějin byl boj o Blut und Boden,* že samozřejmě vedle německé existují ještě jiné kultury, ale že ty jsou, hlavně ty slovanské, což prý lze dokázat, vlastně jen příživníci na mocně rozvětvené kultuře německé.

Oskar se poctivě a skoro denně snažil své nemístné úvahy o charakterových vlastnostech svých německo-bavorských sousedů potlačit. Často, skoro denně, obviňoval sám sebe za svou už často prokázanou nemohoucnost nevidět je jinak než jen ze svého zatrpklého stanoviska a za svou neschopnost, snad až zlou vůli — Oskar ji nazýval historickým sítem. To síto mu propouštělo jen informace o jejich povrchnosti, o nikdy nenasycené rozežranosti, o potlačované rozpínavosti, o lidech bez smyslu pro humor

* *Krev a půda*, nacisty zneužité pojmy, prý obnovení starogermánského rodinného práva na vlastnictví půdy.

a vůbec o jejich všech ostatních špatných vlastnostech, které jim Oskar ve skrytu své duše přál, přesněji řečeno s velkou pravděpodobností je jimi zatěžoval jen proto, aby sám sebe mohl nad své německé spoluobčany povýšit a zaujmout pozici člověka nesrovnatelně dokonalejšího, hlavně citlivějšího, vtipnějšího a vůbec lepšího než jeho německy mluvící bližní.

V létě, když se po dešti ve všech okolních zahrádkách jako dlaň a v zahradách ne větších než dva Oskarovy obývací pokoje rozeřvaly zapáchající dvoutakty travních sekaček, vytáhl Oskar demonstrativně svou ruční sekačku a dal si záležet na tom, aby všichni ti motorizovaní malozahrádkáři viděli, že pan spisovatel se při práci potí a že svůj trávník, asi patnáct krát patnáct metrů, nechává přirozeně růst, že chemicky nehubí plevel a že mu vůbec nezáleží na tom, aby jeho pažit byl ještě nižší a ještě zelenější než pažit sousedů vlevo či vpravo, kteří svou trávu nejméně třikrát za rok přibarvovali chemickým svinstvem.

Na dotěrné otázky, jako třeba: Jak se u nás cítí vaše žena? Necítí se u nás osamocená? Není jí smutno po domově?, odpovídal Oskar buď stroze — zeptejte se jí sami! —, nebo neodpovídal vůbec.

Každý den ráno si Oskar umínil, že svá zatrpklá a nespravedlivá stanoviska k svým německy mluvícím sousedům radikálně zreviduje, že jim otevře svou duši, že jim dovolí nahlédnout do svého slovansko-českého nitra, aby v něm spatřili i to, co Oskar v sobě postrádal, především však holubičí povahu a ve vylhané tradici husitství, právě tak jako v tradici bigotního baroka vybásněného svatého Nepomuka, zanícenou touhu po pravdě a po spravedlnosti. Několikráte se o to pokusil, ale vždy, jak se česky říká, pohořel.

Tak třeba nedávno ráno, ještě za šera, venčila sousedka madame Diana Sesslerová svého všemi psími nemocemi prolezlého chromého psa. Její čokl se u plotu zastavil, odmítl se hnout, přičapl a tiše zavyl, ale nedokázal ze sebe vytlačit hovínko.

Oskar stál za záclonou a vše viděl.

Madame Diana psa šlehla koženým vodítkem po čumáku.

— Tak dělej, smraďochu! řekla ne nahlas, ale Oskar ji slyšel.

Pes zase zavyl, spíše zakňoural a otíral si zadek o vlhkou trávu.

Madame Diana Sesslerová se rozhlédla, a protože všechna okna ve slepé uličce Im Krähwinkel byla zavřená a nikde ani živáčka, nakopla svého psa do pravého boku. Pes zavyl, převalil se na záda, zvracel a vypustil, spíše vystříkal ze sebe hnědou břečku.

Madame Diana Sesslerová ho nakopla ještě jednou.

— Copak se neumíš chovat!? Zase tě budu muset sprchovat. Bože, mám já to s tebou trápení!

Oskar vyběhl do zahrady, tvářil se, že nic neviděl, nic neslyšel, slušně pozdravil — dobré ráno, paní Sesslerová, jakpak se dnes vede vašemu pejskovi? Včera jste s ním byla u paní doktorky Hübnerové…

— Smrdí, strašně smrdí, ohrnula paní Sesslerová rty, a zase na něho přišly choutky, jde po fenách…

— Vždyť je to jen zvíře, řekl Oskar.

— Co? Jen zvíře? vyštěkla paní Sesslerová. Vždyť má duši! Patnáct roků se s ním už trápím, vychovávám ho, k jídlu dostává jen to nejlepší, miluju ho, ale podívejte se na toho nevděčníka, ani vysrat se neumí a v hlavě má ten chromajzl zase jen ty svý psí ženský!

— A musíte do něj kopat? řekl Oskar tiše.

Madame Diana Sesslerová se postavila těsně před Oskara.

— Vy mě nebudete poučovat, jak mám svého psa vychovávat! Vy Slované nemáte ponětí o tom, co je to disciplína a pořádek a že disciplína a pořádek jsou základní kameny lásky! I k zvířatům! Pro vás je pes jenom psem, ale pro mě je to živé stvoření, za které nesu odpovědnost. Však já jsem vás už několikráte pozorovala! Když jste byl u mě na návštěvě, nikdy jste mého psa nevzal do náruče! Vy nevíte, jaký je to povznášející pocit přitisknout psa na prsa, cítit jeho teplo a tlukot jeho srdce.

— Přiznávám, madame Sesslerová, řekl Oskar jakoby smířlivě, ale s potlačenou zlobou a s nepřeslechnutelnou ironií, že já si na hruď raději než psa přitisknu dítě…